

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Községek, papok gazdasági egyleti tagok és községi előfizők egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ

Dr. PÁL ERNŐ

ÜGYVÉD.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-száma 10.489. szám.

Készülünk.

Irtá: Lovász Márton.

Nem szükséges magyarázni, hogy miből támadt és mikörül folyik a harc a nemzet és a fejedelmi hatalom között. Minden újságolvasó ember ismeri az utóbbi három év történetét és tudja, hogy arról van most szó, hogy: hitvány papirosrongy-e a magyar alkotmány, vagy élő valóság; szent és sértetetlen-e a királyi hitlevéllel és esküvel megerősített törvény, vagy csak írott malaszt; éle még ebben a sokat szenvedett országban a természetes és törvényes jog, vagy immár nem egyéb az, mint füst és pára; szabad állam-e Magyarország, vagy császári uradalom, amelyet osztrák gazdatisztek igazgatnak? Szóval reánk nézve a lét és a nem lét kérdése forog most a kockán.

És ime fölfegyverzetten ránk tör az osztrák invázió. Magyaroknak született osztrák zsoldosok zsiszerahada rohanja meg hazánkat. Eszközeik, amelyeket hadjárásukban használnak: a lélekvásárlás, az erőszak, a népbolondítás és az izgatás.

Sok millióra rugó Judáspénzt hoznak magukkal, hogy megvesztegessék és megvásárolják az eladó lelkeket. Akinek becsületességén és lelkiismeretességén megtörik a pénz ördögének hatalma, azt fenyegetésekkel és durva erőszakkal próbálják megpuhítani. Akit sem megvesztegetni, sem megijeszteni nem lehet, azt álnok és hamis ígéretekkel akarják elnémitani. Évezredek óta elhangzott jajgatásunkból tudják, hogy hol fáj és mi fáj a szegény népnek; ismerik legérzékenyebb sérelmeinket; ígérnek tehát eget-földet, ígérnek a bajoknak orvoslását, de persze azzal a hátsó gondolattal, hogy: „igérd meg, ne add meg, nem szegényít az meg.” Ahol sem vesztegetés, sem erőszakoskodás, sem ámtás nem használ, ott megkísértik az izgatás leggonoszabb módját: a testvérharc földidézését. Lázítják a fajt a faj ellen, a szegényt a gazdag ellen, a munkást a munkaadó ellen, a tanulatlan embert a tanult ember ellen, hazafit a hazafi ellen. S mindezt azért, hogy a zavarosban halászva, leigázhassanak, anyagi és erkölcsi javainkból kifosztthassanak, koldusokká és

rabokká telessenek bennünket.

Látnivaló, hogy ennél gonoszabb és veszedelmesebb támadás régen nem érte hazánkat. Nincs tehát vesztegetni való időnk. Ha nem akarjuk magunkat tönkre juttatni, készülnünk kell a nagy harcra. Minden becsületes hazafinak nemzetiség, rang és osztálykülönbség nélkül egyesülnie kell ebben a döntő küzdelemben.

Senki se elégedjék meg azzal a gondolattal, hogy „hiszen én, ha majd rá kerül a sor, hiven és becsületesen teljesíteni fogom polgári és honfiai kötelességemet.” Ez elég az egyéni lelkiismeret megnyugtatóására, de nem elég arra, hogy a szervezett hatalom aknamunkáját biztosan megküszthessük. Szervezni kell a nemzeti erőt. Ahol nincsenek még ellenzéki párt-szervezetek, ott sietni kell azoknak megalakításával. Maguk a párt-szervezetek pedig ne elégedjenek meg azzal, hogy megválasztják elnökeiket, intéző-bizottságaikat, hanem a választottak fogjanak azonnal munkába. Házról-házra kell járni, számba kell venni a hiveket, szavukat kell venni, hogy hiven és rendületlenül kitartsanak a nemzeti ügy mellett; minden alkalmat, minden összejövetelt meg kell ragadni arra, hogy egymást buzdítsuk és lelkesítsük az elszánt kitartásra; az ingadozókat szemmel kell kísérni és meg kell óvni a kísértésektől, az eltévelyedetteket föl kell világosítani, az árulókat le kell leplezni, meg kell bélyegezni, pellengérré kell állítani. Szóval minden becsületes hazafinak a nemzeti ügy apostolának, örének és katonájának kell lennie.

Ha így cselekszünk, akkor jöhet Fejérváry az osztrák armánynak minden ördögével: Magyarországot a poklok kapui sem dönthetik meg.

A politikai helyzetről.

Ismét egy rendelet.

Nem tudjuk, hogy mit csodáljunk inkább az ország nyakán élősködő szemétnép cselekedeteiben. Azt a szemérmetlen cinizmust-e, melylyel a legszentebb népjogokat profanizálják, vagy azt a korlátoltságot, mely mindig a hangoztatott jelszavakkal ellentétes tettekre vezeti őket. Ime a legújabb rendelet, melyet a népjogok apostola a hatalmas Kristó a vármegyékhez intézett:

Hivatali elődöm 1898. évi február hónap 13-án 766. elnöki szám alatt

kelt rendeletével népgyűléseknek hatósági engedély nélkül való tartását kihágásnak minősítette

Azt tapasztalom, hogy a hatóságok ezen rendeletet gyakran tévesen értelmezik, amennyiben azt csak a szabadban, vagy nyilvános helyiségekben tartott gyűlésekre alkalmazzák.

Minthogy azonban a gyűlekezések nyilvános közjogi jellegét nem annyira azoknak külső formája, mint inkább célja és tárgya állapítja meg, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy bármely előzetesen egybehívott összejövetel, melynek célja a közügyek megvitatása, azoknak irányítása és ezekre vonatkozó határozathozatal, oly gyűlekezethez tekintendő, mely az előidézett rendelet intézkedéseit aláesik.

Erről a törvényhatóságokat mihez tartás végett értesítem.

És a haladó-párti kibérelt sajtó teletorokkal hirdeti, hogy az ellenzék a népjogok halálos ellensége és az a rablóbanda, mely magát magyar kormánynak merészeli nevezni, csak van, csak azért küzd, hogy a népjogokat az ellenzék körmeitől megmentse. A farkas és a bárány meséje.

Glosszák.

A Maró Gergely kalendáriuma visszafelé sült el. Tagadja tehát mindenki, hogy valami köze volna hozzá. Tagadja a tanember ur is, hogy ilyet valaha látott volna. A megyefőnök sem tud róla semmit. Valószínűleg elfeledte már, hogy az „Adria” szállóból telefonon rendelte meg, de nem a saját, hanem hűséges fegyverbarrátja címére. Tessék csak egy kissé megerőltetni emlékező tehetségét!

Meg kell szerezni a nép számára a sajtószabadságot, a gyűlekezési jogot stb. Ezt hirdeti nem a politikus eszmadia, hanem a politikus — tanember. Nem jól fejezte ki magát, mert azokat a jogokat nem meg — hanem vissza kell szerezni azoktól, akik elrabolták a nemzettől. Erre a munkára azonban bárki is illetékesebb, mint a darabont-kormány nyikorgó taligájának tologatói.

Nagy a gaudium a darabontok mosdatlan száju örömlégényei között a fölött, hogy a kormány a vezérő-bizottságot feloszlatta. Örülnek, mint Sancho Pansa a nemes Don Quixotte hőstetteinek. De épen olyan a vitéz osztrák generális legujabb hőstette is, mint a Don Quixotte-é. Mi volt az a vezérő-bizottság, hogy fel kelljen oszlatni? Volt-e szervezete, voltak-e belügyminiszteri jóváhagyással ellátott alapszabályai, gyakorolt-e hatósági vagy csak bármely testületet megillető jogokat is? Nem. Tehát mit oszlattak föl? Semmit. Neki

mentek a szélmalomnak, belelőttek az üres levegőbe. És mi a hatálya a drákói rendeletnek? Megtilthatják-e, hogy három vagy négy ember egy ötödiknek a magánlakásán összejöjjen és beszélgessen? Lehet-e ezeknek olyan utasítást adni, hogy csak az időről vagy ünnepnapokon kivételképpen a színházról és irodalomról elmélkedjenek? Nem. Tehát fel van oszlatva a vezér-bizottság? És ha fel van, most már jobban hallgat az ország Fejérváriékra, mint Kossuthékra?

Jogok arrogálása. Ezt a kifejezést is olvastuk abban a rendeletben. Ki arrogál magának jogokat? Az-e, aki az egész nemzet bizalmának örvendőve úgy igyekszik irányítani minden lépését, hogy erre méltó is maradjon, vagy az, aki az egész ország gyűlöletétől és megvetésétől kísérve, föltolakodik egy nemzet kormányára, gaztettet gaztettre halmoz és hogy aljas céljait kiviheesse, politikai brávókból és utszéli alakokból alkot magának zsoldos hadsereget? Kell-e nagyobb arrogancia, mint az, midőn a népjogok hóhérai egyedüli üdvözítő tanításként hirdetik az általános választói jogot s egyben adáz dühvel támadnak minden jog ellen, mely gyalázatos létezésük útjában van?

Szép dolog is az a demokrácia, mely alkalmas lesz arra, hogy a feudális klérikalizmust megtörje s a nemzetet az arisztokrata osztályuralom alól felszabadítsa. De ezt nem elég csak hirdetni, hanem tudni is kellene, mi az a demokrácia és tettekkel is elő kellene segíteni annak megerősödését.

Hogy demokratikusan érez és gondolkodik-e az, aki állítólag megsértett becsületét középkori istenítélettel, párbajjal akarja kireparálni, annak elbírálását a józanul gondolkozó közönségre bizzuk.

A könyvnyomda üzleti vállalat. A nyomdásznak azon szerződése, hogy valamely irodalmi művet meghatározott árért kinyomtat, a magánjogi szabályok alá esik és semmi köze sincs a politikához. Ha némelyek mégis a nyomdász ellen támadnak s a különben felelősségre vonható szerző helyett azt akarják lehetetlenné tenni, ennek oka vagy a tudatlanság, vagy a tudatlanságnál is jobban elítélendő erkölcsi züllöttség és alacsony irigykedés.

A haladó-párti lap különben, midőn ama kétes értékű pamfletből idézeteket közöl s ezzel a vármegye protestáns népét a „Szekely-Udvar-

hely" kiadója és vele együtt lapunk és pártunk ellen akarja lázítani, a jezsuiták fegyvereivel él, mert úgy véli, hogy a cél szentesíti az eszközt. Az eszköz meglehetősen piszkos. A célról — jobb nem is beszélni.

Bodrogközi.

Az eltávozott ifjak.

A „Szekely-Udvarhely“ f. é. 22-ik számában fenti címen megjelent cikkemre Gönczi Lajos igazgató ur egy nyilatkozatot küldött be e lapnak. Erre vonatkozólag lesz néhány megjegyzésem, figyelemre sem méltatva a „Sz. Ujság“-ban megjelent hazudozásokat, melyek minden áron néhány hazafias ember heccelődését akarja kihámozni e szomorú esetből. Tessék elhinni még a Sz. Ujságnak is, ha Dr. Valentsik Ferenc közbe nem veti magát, akkor ma 24 növendékkel kevesebb van a VII. osztályban, mert az ifjak méltó felháborodását ő csillapította. Tessék elhinni azt is, hogy ha Valentsik közbe nem lép, ma a tanári karnak nagy része újabb bűnügy miatt reszketne, mert a levéltitok szent. No de erről ne többet, hiszen én nem heccelődésből hoztam fel a fiúk dolgát, hanem azért, hogy óvakodjanak az elhamarkodott dolgoktól. De az is valóság ám, hogy az ifjakat az újabb felvétel után, mikor már hajlandók lettek volna a szigorú büntetést is elszenvedni, volt olyan tanár, aki guny tárgyává tette, azokat, akik az intézet legjobb osztályának voltak növendékei. A megbocsátás után is akadt olyan ember, aki azt mondta: „magukkal nem álllok szóba“. Hát lehetett-e reményük arra, hogyha el is szenvedik a meg nem érdemelt büntetést, minden elfelejtődik? Minden jó lett volna, minden meg lett volna bocsátva, sőt szóba sem került volna egy kis parázs tüntetés a haladópárt mellett, sőt, uram bocsásd meg, talán rendjellel lettek volna kitüntetve, de így el kellett szigorúan ítélni őket, mert torkukon sehogy se jött ki a Götterhalte, hanem a Himnusz és a Kossuth-nóta.

A „SZEKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

A szekelyek reáltörténete 1562—1691-ig.

Irta: Connert János, ford. Balásy Dénes.
(19. folytatás.)

Hogy a falu az egyes ember támogatásában meddig elment, abból látni néha, miszerint a község a kárt, amit a magánosnak esetleg tolvajlás okozott, megtérítette. Marosszék szabályrendeleteiben, C. M. p. 57. Art. 9. a többi közt ez áll: „Elhatároztatik, hogy jövőre nézt az ellopott állat árába tehetsége szerint az is fizessen, a kinek nincs barma, mert neki ha most nincs is, lehet a jövőben... s mert aztán így házi javai elvesztésekor a faluban ő is kárpótlást találhat. Ez nem áll ugyan a jobbágyos nemesekre és szolgálattévő papokra, akik, ha magoktól nem fizetnek, arra nem kényseríthetők, de aztán ők lássák, mit csinálnak, mert ha az ellopott állat árába nem fizetnek, a falu sem fizet nekik, mikor az ők barmuk elvesz.“

Fejsze, ásó, kapa, lánc elidegenítésiért azonban, nem adott a község kárpótlást.¹³⁷

A Háromszéki szabályrendeletek szerint 1699-ből, pap, kántor, tanító, jobbágyos nemes maga nem fizet ugyan, de fizettet a jobbágyával, azonban ez sem fizet, mikor nincs

A dolgok időrendi történetébe nem elegendem bele, mert az egész ügy nem ettől, hanem a büntetés kiszabásától és ama bizonyos látogatási bizonyítványtól függ. Nem is a büntetés, hanem a látogatási bizonyítvány miatt szólaltam fel, mint azt előző cikkemben is kifejeztem. A büntetésről annyiban esett szó, hogy az tulszigoru.

No de a tárgyra és végezzünk lehető röviden.

Azt mondja az igazgató ur, hogy az a cikk nem egyéb egyoldalú információ nyugvó, alaptalan gyanúsításoknál, valótlanágoknál. Már engedelmet kérek, az a valóságnak mindenben megfelel, sőt annyira megfelel, hogy a látogatási bizonyítvány egy eredetiről másoltatott le szóról-szóra. Hát kedves igazgató ur ez valótlanág és gyanúsítás? Hát gyanúsítás és valótlanág ezen eset, a mikor a további sorokban maga is beisméri annak megtörténtét? Miért állít ilyent igazgató ur, hiszen maga tudja, hogy 12 VII. oszt. növendéke kilépett, ez pedig alaposan az igazság mellett bizonyít, mely ezuttal is a mi részünkön van. Hogy pedig a hazafias érzésük miatt történt a büntetés, legjobban bizonyítja, hogy a künnlakókat is csaknem oly szigorúan büntették meg, mint a kik a zár feltörésében (?) résztvettek.

Hogy pedig nemesak „állítólag“, hanem tényleg Hajduböszörménybe távoztak, azt nagyon jól tudja az igazgató ur, hiszen önök a levéltitok ellenére, hamarabb tudták a különböző intézetek válaszait, mint maguk a fiúk. Talán ez is ráfogás és gyanúsítás? Oh nem igazgató ur, ez is való igaz.

Volt növendékei pedig hála Istennek nagyon jól érzik magukat a hajduk közt és szeretettel gondolnak most is arra az intézetre, ahol legtöbben már hét évet töltöttek. Tárt karokkal fogadták és legyen meggyőződve arról, hogy a szekely névre szégyent hozni nem fognak. Különböben pedig azt izenik, hogy őket senki fel nem bujtogatta, a kire sárt akarnak dobni, éppen az tartotta visz-

sza őket a már korábbi, végleges kilépéstől, illetve eltávozástól.

Ezzel minden polemikát befejezni óhajtok, hiszen nem egymás piszkolása volt a célo, hanem néhány jónhittemberszemének felnyitása. Szeretettel kell nevelni és nem virgács-csal, melynek réges-régen lejárt.

A „Sz. Ujság“ pedig írhat a mit éppen neki tetszik, a mi önöknek jól esik, arra rá nem ügyelek, éppen mint a nagy közönség, mert az is nagyon jól tudja mi fő a haladók piszkos fazekában. Annyi bizonyos, hogy a hazug lapok koronáját már megindulása percében méltán megérdemelte. — Csupa gyönyörűség, mikor a falukon a küldött ingyen példányokat a szél egyik árokból a másikba viszi. Ott a méltó helye, hisz a kutyának se kell az a hazug, piszkolódásokkal hétről-hétre tele irt papiros. Ez is igaz — igazgató ur!

Béke velünk!

Hazafi.

„Elüldözött szekely diákok.“

A napilapokat ismételtelen bejárta azon alaptalan híresztelés, gyanúsítás, mintha a szekelyudvarhelyi kollegium tanári kara néhány 7-ik osztályu tanulót hazafias tüntetésért az intézetből elüldözött volna. Erre vonatkozólag a félrevezetett közönség megnyugtatóására az alábbi kijelentéseket teszem.

1. Kapufeltörésért rájuk szabott büntetés kiállításának nyílt megtagadásaért, terrorizálni akarásért és a későbbi sztrájkolásért néhány 7-ik oszt. tanulót a tanári kar és az előjáróság egyhangulag hozott ítéletével akként büntetett, hogy az első felévről nyert magaviseleti érdemjegyeik az évvégi bizonyítványban egy fokkal alább szállíttassanak és a sztrájkolás idején elmulasztott órák, melyek az osztálykönyvbe be vannak vezetve és így nem titkolhatók, a névkönyvbe szintén bevezetessenek, a nélkül azonban, hogy ez a körülmény az ösztöndíjakra vagy egyéb kedvezményekre vonatkozólag rendes következményekkel járja.

2. Kimondatott, hogy mindazok, akik a február 24-iki estéli utcai

rendzavarásban részt vettek, tehát künn- és bennlakók egyaránt, husvétig internáltaknak, ami azt jelenti, hogy előleges igazgatói engedély nélkül szórakoztató mulatságokban vagy utcai sétálásban részt nem vehetnek. Mivel mulatságokba más-kor se mehetnek engedély nélkül, igen természetes, hogy ez által csupán a sétálásban korlátoztattak.

3. Nem igaz tehát, hogy hazafias tüntetésért, vagy a március 15-ének ünnepléséért üldözött volna valakit a tanári kar, hiszen március 15-én maga az intézet is rendezett lelkes hangulatban lefolyt és igen látogatott ünnepélyt, ahol az igazgató két büntetett 7-ik osztályu tanulónak nyilvánosan adott át 60—60 korona előre megszavazott ösztöndíjat, miáltal szemmel láthatólag dokumentáltatott, hogy a tanárkar határozatához alkalmazkodik s abban mindenki megnyughatik.

4. A fentemlített körülmény és intézetünk multja szükségtelenné teszi a védekezést azon feltevés ellen, hogy pedagógiai tekinteten kívül más szempont vezette volna az előjáróságot és a tanári kart, midőn a február 24-ikén és az azután elkövetett fegyelmi vétségekben egyértelműleg biráskodott. Ugrón János főgondnok ur egyáltalán jelen se volt ezen üléseken.

5. Az egyszer kilépett és sztrájkolásuk dacára is szüleik közbelépésével végleg visszafogadott fiúk március 15-én délután együttesen és tüntetőleg kívánták bizonyítványaik kiadását azzal a félremagyarázhatatlan célzattal, hogy jöllehet irásba kijelentették, hogy a büntetésnek alávetik magukat, még ezt a legnagyobb jóakarattal rájuk mért csekély büntetést is kiakarják játszani évközi iskolaváltoztatással. Ezért kellett a tanári kar hozzájárulásával azt a felpanaszolt klauzulát rá vezetnem azon tanulók látogatási bizonyítványára, akik packázni akartak előjáróikkal.

6. Ezek szerint tizenkét (12) növendékünk önkéntes távozásáért és további sorsáért a felelősség nem a tanárokat, vagy az előjáróságot ter-

barma.¹³⁸ A C. St. p. 113 szerint az, akinek a lopás idejében nem volt marhája, kárt nem fizet. Az App. Const. P. III. T. 34 szerint minden helység a saját területén okozott kárért, még idegennek is felelős.

Minthogy a marha lopás a régiebb időben (!) valóságos országos csapás volt, azért az erdélyi országgyűlés gyakran és ismételtelen megújítja határozatát, mely szerint a faluk kötelesek az ellopott állat nyomait saját határaikon haladéktalanul keresni és azt az állatot megfizetni, a melyeknek valami maradékát határaikon megtalálták. Eből aztán a faluk gyakran üzték tréfát.¹³⁹

Az 1662. január 5-iki országgyűlés abban az esetben, ha valamely falu határában valamely marhának darabját megtalálták, azért az abban a faluban lakó oláhokat teszi felelőssé, „mert a rablás és tolvajság közöttük van leginkább elterjedve“.

A falu a pásztorokat úgy fogadta fel, hogy azok a nyájban okozott károkért felelősek voltak. A Csik-Gyergyó-Kászoni szabályzatban ez áll: „Idáig is a volt a rend, hogy mindennemű baromnak pásztort tartunk, a mit a székgyűlés most is megerősített, hogy t. i. mindenféle rüdeg marha, ló, tehén a borjukkal együtt s így az ökröknek is pász-

tort fogadjunk... Ki a pásztornak nem adja számba a marháját, azt a falu büntesse meg...¹⁴⁰ Marosszék megrendeli, „hogy minden falu 36 forint büntetés alatt pásztort fogadjon, s mindenki 12 frt alatt barmát a pásztornak számba adja s azért fizessen“.¹⁴¹ Ha a nyáj valamelyik barmában kár esett, azért a pásztor 15 nap alatt teljes kárpótlásra köteles. Mikor ily kárpótlás miatt pásztor és tulajdonos közt veszekedés támadt, akkor a Bardócz székből fekvő Füle törvényei szerint a falugyűlés, azaz: a bíró és esküdtek határoztak első és utolsó fokon; főlebbezésnek nem volt helye.¹⁴²

Minden falubeli lakos tűzvész, nyomkeresés, házfelverés, tolvajság, rablás, erőszak, bitangolás stb. esetében, segítségére menni volt köteles. Aki meg nem jelenik, mikor négyet csengetnek, büntetni kell.¹⁴³ Községi munkát, u. m. kavicsozást, mocsár és süppedék, selymés ut kitöltését, falu őrzést, baktárséget stb. végezni tartozott mindenki.¹⁴⁴

A falu volt hivatva ügyelni a tisztesség és a jó erkölcsök megtartására is. Aki a falu gyűlésben nem viseli magát tisztességesen, „ha egyik a másiknak becsületében gázol“, vagy aki megszidja a bíró és esküdteket, azért lakoljon.¹⁴⁵

Az ország törvényeinek megfelelőleg szék és falu a legszigorúbban tiltották a káromkodást, átkozódást. Bíró és esküdtek ügyeltek arra, hogy a fiatalság ne mondjon annyi a dateremtettét, s ha mond, akkor állítsák pellengérré az illetőt, vagy verjék el virgács-csal.¹⁴⁶

A falu előjárósága komoly intelmekkel és szigorú büntetéssel igyekez a fiatalságot becsületességre szoktatni. „Minthogy a falunak, de másoknak panaszából is tetszik ki, hogy a község fiatalsága, legények, leányok, a fonó és guzsalyas örvé alatt éjjelenként össze szoktak jönni, s ilyen alkalommal sokféle rosszkodás, paráznság... verekedés, késelés s más kicsapongás járja“, azért az efféle összejövetelek szigorúan tiltatnak; azt a fiatalt, akit ilyesmin rajtakapnak, tegye a bíró és esküdtkalodába s abban maradjon az isteni tisztelet végéig.

A C. St. p. 140. Art. 20. szerint olyanok, akiknek 200 frtnál több erőjük van, két vasárnap kalodába, butukba zárassanak.

Az éjjeli csavargástól s a korcs-mában heveréstől is tiltották az ifjúságot.¹⁴⁷ A szesz italok árulása templomok és kápolnák mellett, az isteni tisztelet ideje alatt megtiltatott, még pedig az italok elkobzásának terhe alatt.¹⁴⁸ „Minthogy

heli, mert ezek a pedagógiai lehetőségek korlátai közt mindent megtettek az ő érdekükben, a mit tenni joguk és kötelességük volt, hanem azokat, kik a fiuk valótlán híresztelésétől félre vezetve, tájékoztatatlansággal jogosulatlanul beavatkoztak az intézet belső ügyeibe. Ez a beavatkozás bátorította fel a fiukat előbb a sztrájkolásra, azután a megfontolatlan kilépésre. A tanulók együttes ellenállása balsikerének páltolására kerültek az alaptalan gyanúsítások a lapokba. Ez a tényállás.

Ezzel a nyilvánosság előtt az ügyet a magam részéről befejezettnek tekintem.

Szekelyudvarhely, 1906. márc. 24.

Gönczi Lajos, igazgató.

Nyilatkozat.

Minden ellenkező híreszteléssel szemben kijelentjük, hogy a szekelyudvarhelyi ev. ref. kollegiumból eltávozott tanulókat az eltávozásra nem bíztuk, kilépésüket helytelenítettük s mi birtuk rá őket kilépési nyilatkozatuk visszavételére. Ennek megtörténte után többé ez ügybe nem avatkoztunk. Szükség esetén az érdeklődőket szívesen felvilágosítjuk arról, hogy a tanulókat mi birta rá az intézetből való eltávozásra. A mit állunk, majd bizonyítani is fogjuk. A ki ennek ellenkezőjét állítja, híreszteli, az rosszhiszeműen rágalmaz és nyilvánvalótlant mond.

Szekelyudvarhelyt, 1906. márc. 24.

Dr. Valentsik Ferenc.

Dr. Kovácsy Albert.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Sajtóper** A Székely Udvarhely folyó évi 10. számában Dr. Barabás Béla országgyűlési képviselőtől: „Mindent áldozni nem szabad...” címmel megjelent vezércikkelyben „király sértés vétségét” látja a marosvásárhelyi kir. főügyész. Ezen ügyben a helybeli rendőrkapitányság tegnap hallgatta ki Dr. Pál Ernő ügyvéd, felelős szerkesztőt és Betegh Pál társszerkesztő-lapnyiladonost.

nehány faluban a jött szokásba, hogy egyesek vasárnap nem tesznek mást, mint vadásznak, halásznak, határozatlik, hogy ha vasárnap az egész falu vadász, halász, az 36 frttal, ha egyes 12 frttal büntettesék... szintugy azok, akik vasárnap vagy ünnep első napján¹⁴⁹ vagy éjszakánként részegeskednek, kiabálnak, vagy jobban mondva bömbölnek, káromkodnak — stb. szigoruan büntetendők. Éjjel a kormárosnak nem szabad bort mérni.¹⁵⁰ Vasárnap és ünnepnapon vásárt tartani nem szabad;¹⁵¹ a vásárok napjai szombatról péntekre, vasárnapról hétfőre teendőik.

Ebben az időben kezdettek pipálni, dohányozni. Különféle országgyűlési cikkelyek küzdöttek az ellen, hiába, adót vetettek rá, látatlanná is tették, mind hiába, végre is a dohányzást csupán a tüzveszélyes helyeken,¹⁵² u. m. az utcákon, csűrökben, udvarokon tiltották meg.¹⁵³ 1736-ban e rendelkezéseket a némesekre nézve újra és még jobban szigorították. Hogy a fényűzés, luxus meggátolása végett, a székelyekre is, a miben a ruházatjoknak kerülnie szabad, a legnagyobb adószertű összeget állapítottak meg, ez oly tény, amely két nemzetnél érvényes törvényektől nem különbözik.¹⁵⁴

(Folyt. köv.)

— **Képviselői beszámoló.** Dr. Kállay Tamás, a szekelyudvarhelyi-videki kerület függetlenségi és 48-as v. képviselője — mint mult számunkban is említettük — az elmult héten több községben tartott képviselői beszámolót. Alsósófalváról írják, hogy ott az érkező képviselőt a község apraja-nagyja várta. Amint megérkezett, szünni nem akaró éljenzés hangzott fel és a szekely zenekar indulója mellett óriási közönség kíséretében vonult a beszámoló színhelyére. Nagy érdeklődés között mondotta el beszédét, melyben összetartásra, a függetlenségi lobogó megbecsülésére, csendes, nyugodt viselkedésre és a hatalom által osztályrészül jutott nyomor és szenvedés békés viselésére buzdította a polgárságot. Megismertette a mai válságos helyzet indokait s azon nézetének adott kifejezést, hogy a magyar hazának függetlensége, teljes szabadsága soká nem keshetik, mert a nemzetek élete örökké való, mint maga az isteni Gondviselés, míg az erőszak, önkény, emberi gyarlóság elmulandó, mint az egyes ember élete. Ifj. Biró Sándor birtokossági elnök tartalmas beszéddel üdvözölte a rajongásig szeretett képviselőt a választó közönség nevében, amelynek teljes bizalmát tolmácsolta. Legodaadóbb, leghűségesebb kitartást ígért, amelylyel a függetlenségi lobogó és annak rendíthetetlen harcosa: Dr. Kállay Tamás iránt viseltetnek, akit nagy és nehéz feladatban, Magyarország függetlenségének kivívásában mindenkor hazafias lelkesedésükkel támogatnak s ezen elvtől sem pénz, sem ígérlet, sem megfélemlítés a választókat eltántorítani soha sem fogja. Dr. Kállay igen szépen megköszönte a bizalmat s a polgárság lelkes éljenzése, a zenekar működése mellett távozott Alsósófalváról, hogy körutját tovább folytassa.

— **Személyi hír.** Vig Albert kir. tanácsos, orsz. iparoktatási főigazgató két napig városunkban időzött. Megvizsgálta a helybeli állami köés anyagipari szakiskolát.

— **A polgármester nyugdíjazása.** Gotthárd János polgármestert, mint kir. pénzügyi számvizsgálót a darabont kormány nyugdíjazta, mert a számokat és rubrikákat gyengén látja. Így tehát továbbra is jó lesz Szekelyudvarhely város polgármesterének, hiszen a városnál rubrikára szükség amugy sincs. Ezer-nyolcszáz korona évi nyugdíjat kap, a polgármesterség is 3000 koronát jövedelmez s így 4800 korona évi fizetésben fog részesülni. Nem iri gyeljük. Használja békeben. De azt mégis igen különösnek találjuk, hogy a számokat és rubrikákat annyira gyengén látja, hogy e miatt nyugdíjazni kellett s a polgármesterséggel járó teendőket pedig egészen jól látja, mert különben a havi penztárvizsgálatokat megejteni s más hasonló teendőket a városnál végezni: lehetetlen volna.

— **Gazdakörök nagygyűlése.** Dörner Béla királyi gazdasági intéző folyó hó 27-én reggel 9 órára Udvarhelyvármegye gazdaköreit, állatbiztosító szövetkezeteit és tejszövetkezeteit értekezletre hívta össze. Ezen nagygyűlésen Dr. Kóós Mihály miniszteri titkár, a maros-

vásárhelyi min. kirendeltség vezetője is résztvesz. Az értekezlet célja, hogy a gazdakörök ésszövetkezetek elnökei beszámoljanak tevékenységük eredményéről s viszont letárgyalják és megbeszéljék a szekelyföldi miniszteri kirendeltség programjából már is beváltott és beváltandó teendőket. A nagygyűlés nyilvános lesz, tehát érdeklődőket szívesen látnak. Tekintettel arra, hogy 75 gazdakör és 15 tejszövetkezet kiküldöttet vesznek ezen gyűlésen részt, a vármegyeház nagytermében — melyet a vármegye alispánja szíves volt átengedni — lesz az értekezlet megtartva.

— **A ref. leányiskola hangversenye.** Kellemes és a mindennapiság színvonalán jóval felül emelkedő hangverseny folyt le márc. 17-én a Budapest-szálló színháztermében. — Ekkor tartotta meg a ref. egyház leányiskolája javára rendezett hangversenyét. Már maga a nemes cél is szép közönséget hozott volna össze, de fokozta a vonzerőt a közreműködő személyek iránti kíváncsiság is. Mert a helybeli, elismert kiváló műkedvelők mellett még két idegen egyén is szerepelt. Talán nem veszik rossz néven a helybeliek, ha első sorban róluk emlékezünk meg. Az egyik Nagy Károly kolozsvári ref. theol. tanár, kit a régebbi időből már ismert is az udvarhelyi közönség nagy része. Nagy Károly a nő kérdéssről tartott igen szellemes és helyes életigazságokon nyugvó szabadelőadást. Hűen ecsetelve a nő helyzetét, gondolkodását a társadalom különböző osztályaiban: rá mutat a nő igazi helyére, mely nem más, mint a családi élet és élethivatására, mely a mindennapi munkában és a nemzeti jóllét megeremtésében domborodik ki. Az elismerésből bőven kijutott Nagy Károlynak szép előadásáért. Zsigmond Ferenc kolozsvári ref. kántor és zenetanár gyönyörű bariton hangjával ragadta el a közönséget. Meglepő az a jártasság és szabatos hanghordozás, melylyel Zsigmond kezeli a hangját. Hogy mennyire tetszett a Zsigmond éneke, misem igazolja jobban, mint az, hogy négy ízben ujrátta meg a közönség. Zsigmondot Kassay Irén kísérte zongorán és pedig a legnagyobb precizitással. Kassay Irén érdeme, hogy előadás előtt csupán egy rövid próbát tartottak és mégis jól összevágott az ének és kíséret. Az előadást különben Kovácsy Ernő szavalata nyitotta meg, ki Farkas Imre a „Vén cigány” című melodramáját szavalta Molnár Margit szép és szabatos zongora játéka mellett. Dr. Damokos Andor alispánt, mint hegedűművészt már ismeri közönségünk. Remekül játszott most is. Szívesen hallgatjuk mindig. A kíséretet hozzá és egy külön számot zongorán: Dobó Zoltánné adott. Dobóné csak most került városunkba. Ez a második nyilvános fellépése. De bátran elmondhatjuk, hogy a zongorában vele senki sem versenyezhet. Ugy neki, mint az alispánnak bő tapssal adózott a közönség. A hangversenyt a „Fotografus” című vigjáték előadása zárta be. Méltó befejezése volt az egésznek, annyi természetességgel, könnyedséggel és élénk színezéssel játszottak a sze-

replők: Szabó Andrásné, Noszlonka, tárcsafalvi Pálffy Aladár és ifj. Solyomossy Lajos. Az estélyen részt vett városunk intelligens közönsége majdnem teljes számban. A polgárság is szép számban volt képviselve és részt vett Péter Károly esperes vezetésével a ref. papság számos tagja. Előadás után hajnalig tartó tánc következett. Az estély nemcsak erkölcsileg, hanem anyagiilag is szépen sikerült. *Jelen volt.*

— **A haladók piszkolódása.** A Sz. Ujság címet viselő haladóparti lap ismét belénk törölte piszkos tollát. Ocsmány, izléstelen és a felelős szerkesztő alacsony gondolkodását jellemző modorban ront lapunknak. Mi ilyen hangnemben nem akarunk válaszolni, erre nem is vagyunk képesek, mert a kutyapecérek dialektikáját nem ismerjük, de meg olvasóközönségünk izlését sem akarjuk próbára tenni. Állításait pontról-pontra meg tudjuk adatokkal cáfolni, de ez felesleges munka volna; mert a nagy közönség ugys tudja, hogy mi csak igazat szoktunk írni, a haladók piszkos lapja pedig, szokása szerint, ugys letagadná. Ez kötelessége. A kutyának is kötelessége gazdája érdekében ugatni. Ezennel kijelentjük, hogy nem óhajtunk ezentul mindenféle kétes alakokkal foglalkozni és bármit írjon is a haladók lapja, arra válaszolni nem fogunk. Különbben is örülünk, hogy alkalmat adott arra, hogy állításainkat a bíróság előtt is bebizonyíthassuk, így alkalmuk lesz meggyőződni hajmeresztő hazugságaikról.

— **Magyar Vértanúk Könyve** címmel egy nagyszabású könyv jelent meg, amely az 1848—49-iki szabadságharc alatt és utána 1850, 51, 52 és 1853-ban történt borzasztó kivégzéseket mind leírja és legnagyobb részt szemtanúk egykoru rajzai, festményei nyomán készült — az országos ereklye-muzeumban levő — képekkel illusztrálja. A szörnyűséges kivégzéseket, nők és iskolásgyermekeknek az osztrák brutális katonák által történt megkorbácsolatását s több más megható történelmi eseményt 63 egész oldal nagyságu képpel és 12 színes műlappal illusztrálja, ezenkívül 164 arcképet ad az elítéltekről. — Ennél kegyetesebb, meghatóbb és rettenetesebb munka magyar nyelven nem jelent meg. A könyv szerzője Dr. Kacziány Géza tanár, ki művét gróf Kreith Bélának, az ereklye-muzeum alapítójának ajánlja. Vas József az első kiadás egész jövedelmét a Kossuth-muzeum föntartására ajánlotta fel. A könyv ára diszkrétben 6 K 80 f. A muzeum javára készültek diszpéndányok is 10 és 20 K árban selyem- és bőrkötésben. Kapható a „Szekely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál és Társa könyvkereskedése) Szekelyudvarhelyt Kossuth-utca.

— **Agh János az „Atila” című** „társadalmi és szépirodalmi ujság lapvezére” a napokban Szekelyudvarhelyen járt és állítólag a gazdasági egyesület illetékes tényezőivel konferált azon bevallott célból, hogy a székelyek anyagi helyzetén segítsen. Azonban aligha más célból nem jár, mert egy csomó iratot visz magával, melyeknek tartalmával szeretné a székely népet az ellenzéktől a haladó-part karjaiba terelni. Székelyek, óvakodjatok a hamis prófétáktól.

— **Az első drótfűző-gép.** Betegh Pál és Társa előkelő könyvnyomtató és könyvkötő intézete tegnap óta egy általános közszükséget ké-

pező géppel gyarapította különben is gazdagon felszerelt üzletét. Ez vármegyénkben az első drótfűző-gép, melynek segítségével mindenféle könyv és fűzet két-három ember erőt felülmúló gyorsasággal készíthető el. Érdeklődőket szívesen fogad lapunk kiadóhivatala

— **A tanfelügyelő nyilatkozik.** Szókása szerint csavarint egyet a valóságon. Azt mondja „egy betű sem igaz” abból, hogy kapott volna a „Politikai kalendárium”-ból, ilyennek létezését is kétségbe (?) vonja. Ejnye be jó! Ez gyönyörű dolog, különösen mikor a tanfelügyelő mond ilyent — ártatlan arccal. Mi mégis fontartjuk állításunkat, sőt kibővítjük azzal, hogy Ugron János megyefőnök Budapesten létekor az „Adria” szálloda telefonjántette meg a következő megrendelést: „Néhány ezer Politikai kalendáriumot küldjenek sürgősen Ember János tanfelügyelő címére Székelyudvarhelyre”. Ez tény, ezt letagadni nem lehet. Hogy miképpen szállították ide a naptárakat, az mellékes. Abban igaza van a tanfelügyelő urnak, hogy postán nem kapott ilyen küldeményt, ez természetes, mert néhány ezer naptárt — vasutón szokás küldeni... A tanfelügyelő ur azonban megnyilatkozásában mást is elárul. Azt, hogy küldtek neki „egy kisebb gyűjteményt” a koalíciót gyalázó — ligától, Ugron János, ki ennek a hangzatos ligának tagja, szintén kapott ilyent. Hogyan kerülhetett ebből a kisebb gyűjteményből mégis halomszámra a városi vámhöz, hol a vásárra bejövő székelyleket fertőztették meg vele? Elhiszszük azt is, hogy a naptárakat nem a tanfelügyelő ur osztatta szét, de megtette volna ezt is, ha mi idejében ki nem derítjük ezt a pikáns ügyet. Valami megfizetett fráter azonban mégis kiosztotta a naptárakat, mert éppen egy tanító hozta be hozzánk azt a körlevelet is, mely a naptárakban volt és jelezte, hogy minden példány után 6 fillért jövedelmez... Vajjon ezt ki vágja zsebre? Ne csodálkozzanak tehát a tanítók azon, hogy egy részük még mindig nem kapta meg jogos fizetését, ez azért van, mert a tanfelügyelő a koalíciót gyalázó szennyiratokkal van elfoglalva s valószínűleg a darabontok majd a fillérekéből fogják a költségvetés hiányait fedezni. Ez a való igazság!

— **Oroszhegy** községben minap igen sikerült színelőadást tartottak, a melyről annak idején megemlékeztünk. Pótlólag arról értesítenek, hogy a tantestületen kívül az előadás létrehozásában igen nagy része volt az ottani segédjegyzőnek is, aki mindent elkövetett az estély sikere érdekében. A már felsorolt szereplőkön kívül pedig dicséretesen megállották helyüket: Borbély Mari, Gál Sándorné, Gagy János, Hajdó Vilma, Gál Emilia, Vas András, Lőrinc Dénes, Márton Gáspár, Hadnagy Ferenc és Kovács László. A szép sikerű estélyből 144 korona az iskolaalap és 10 korona a Gazdakör pénztárát gyarapította. Mindenesetre csak elismerést érdemel Oroszhegy község ifjúsága az ily nemes célú mulatság rendezéseért. Ohajtandó, hogy jövőre se riadjon vissza hasonló cselekedetektől.

— **Magyarország híres** természetes gyógyható anyagairól, miért költenők tehát pénzünket kétes értékű külföldi gyógyszerekre és fürdőkre, mikor a törvényesen védett székelylehavi „Indaszesz” jó hatását csusz, reuma, fejfajás, influenza, nátha és mindennemű meghűlésből származó bajok ellen a legelőkelőbb orvosok és személyi ségek elismerték és külföldön is használják. Kapható 2 és 1 koronás üvegekben mindenütt. Készíti Balázsovich Sándor gyógyszerész, Sepsiszentgyörgy 184 szám.

— **Gyermek ur legújabb találmanya.** Nincs újabb a nap alatt! Ilyent még nem pipált a vén Európa! Háziasszonyoknak fontos! Tessék ide figyelni! Gyermek ur kitalálta, hogyan lehet tartós törülközőket szerkeszteni... Hogy percentet kap-e, azt ebben az első pillanatban a hirtelen ránk zuduló meglepetéstől nem tudjuk megmondani. A gondolat fenséges, magasztos, meglepő, ügyes... rendkívül ügyes... Gyermek ur ugyanis a községi iskola részére a törülközőket a — bádogosnál rendelte meg... Nem tudjuk, azért rendelte-e ott a törülközőket, hogy tartósak legyenek, vagy azért, hogy — reszelőnek is lehessen használni őket... Mindenesetre leleményes gondolat ez Gyermek urtól... Ugy értesülünk, hogy újabb, hasonló elmésségű találmanyon is dolgozik a nagytehetségű feltaláló... Nemsokára a csintalan nadrágszija is napvilágot lát... Ezt a találmányát egyenesen a haladók törzsfőnökének: Ugron János főispánnak szándékozik ajánlani... Brávó, Gyermek ur! Csak tovább! Ha így folytatja leleményes munkásságát, akkor nem késhe soká a repülő — csizma húzó sem...

— **Saját érdekében** tegyen kísérletet minden csusz és köszvény szenvedő a hirneves Zoltán kenőccsel, mert a leghíresebb orvosok és ezer meg ezer gyógyult beteg igazolják annak páratlan hatását. Üvege 2 kor. Zoltán gyógytárában, Budapesten, V. kerület Szabadságtér.

— **T. olvasóinknak** b. figyelmébe ajánljuk hazánk egyik legnagyobb és legtekintélyesebb kereskedelmi cégének a Brázay Kálmán cégnek hirdetésait. — Köztudomásu, hogy a Brázay-sósorszesz szappan egészségi és kozmetikai szempontból felülmúlhatatlan, a Brázay-fele Kölni-víz, jobb minden más kölni víz néven ismert piperecikknél, a Brázay-sósorszesz pedig egész Európában elismert nélkülözhetetlen háztész.

— **Nyilvános nyugtázás és köszönet.** A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség által 1906. márc. 17-én az ev. ref. leányiskola javára rendezett, hangversennyel egybekötött jótékonycélú táncmulatság alkalmával a következő felülfizetések folytak be: Gyarmathy Ferenc 50 K, Dr. Nagy Samu 30 K, Ugron János, Dr. Horváth Károly 20—20 K, Gönczi Lajos 12 K, özv. Doros Györgyné, Dr. Bodolla Gábor, Dr. Damokos Andor, Máthé Pál, Szakács Zoltán, Dr. Ráczkóvi Samu, Illyés István, Csánády Zsolt, Dr. Solymossy Lajos, Vajda Ferenc 10—10 K, Klein Zsigmond 9 K, Weiss Ármán 8 K, özv. Bodrogi Sándorné, Miklósi Károlyné, Barcsay Károly, Sebessi János, Barabás Jenő, Séra Kálmán 5—5 K, id. Szakács Károly, Dr. Szöllősi Ödön, Tamás Balázs, Molnár Károly, Dr. Urbányi István, Nagy Elemér 4—4 K,

Dr. Fazakas József, Hegyi Péter, Ferenyel Gyula 3—3 K, Szabó Domokos, Illyés Albert, Márk Albert, Kassay József, Zárug Antal 2—2 K, Ferenyel Ferenc 1 K 50 f, Kibédi Zsigmond 1 K 20 f, Bányai Árpád, Soós József, id. Rápoli Károly, Gyermes Mihály, Kelemen Lajos, Rösler Károly, Gyertyánffy Boldizsár, Márton Árpád, Sándor Nándor, Schlosser Vilmos 1—1 K, Gábor Ferenc 40 f. Összesen: 335 10 K. Összes bevétel 930 K, kiadás 461 30 K. Maradt tiszta jövedelem 468 70 K. Fogadják a nemes szívű adakozók a ref. egyház hálás köszönetét. Székelyudvarhely, 1906. márc. 22. Vajda Ferenc ref. pap, Keszler János megyebíró.

— **Országos kirakóvásárok március havában** a következő helységeken és napokon lesznek:

26. Apold, Bonczhida, Erzsebetváros, Földvár, Kis-Sink, Radnót, Szi-nye.

28. Zám.

29. Bögöz, Egerhát.

30. Héjjasfalva, Maros-Oroszfalu Szász-Csor, Zentelke.

— **Kossuth-utca 31-ik szám.** Betegh Pál és Társa könyvnyomtató és könyvkötő intézetét **folyó évi április hó 24-től kezdve** Kossuth-utca 31. szám alatt, a m. kir. postahivatallal átellenben levő saját házába helyezi át.

EGYHÁZI ÉLET.

— **Luther és Kálvin.** Ez alatt a cím alatt városunkban egy kicsike szennyirat látott nap világot. Írója Don Boscó. Hogy kicsoda, nem tudjuk. A nyomdában, ahol nyomtatják, meggyőződünk arról, hogy megrendelésre készült, a megrendelő a nyomtatás árát kifizette és az összes példányokat elvitte. Elolvastuk az iratot és megbotrántokunk rajta. Katolikus szerző írta, de nem azért, hogy a katolikus hitet erősítse, hanem azért, hogy a protestánsizmust meggyalázza. Ez egy izlés, szemérem sértő irat, mely tele van történelmi valótlanosságokkal és a mellett megzavarja a felekezetek közötti jóletet. Nos, ezt a piszok iratot a különböző iskolák róm. kath. növendékei között osztották szét, azon meghagyással, hogy más vallásuaknak nem szabad odaadni. Tehát, nyilván azon szándékból adatott, hogy a protestáns vallásu emberek iránt gyűlöletet költson fel. Nem a Krisztus szolgája, de még nem is magyar ember, a ki ilyet ír és terjeszt. Szomorú dolog, hogy a magyar ember, a vallás miatt, mely pedig szeretetet hirdet — így lesz ellensége a magyar embernek most, midőn össze kellene olvadnunk a hazának lángoló szeretetében (Beküldték.)

— **Építsünk Székelyudvarhelyen templomot!** A Székelyudvarhelyen építendő unitárius templom javára, az egyházközség előjárósága a következő kegyes adományokat vette és hálás köszönettel nyugtázta: Téglá megváltás címen: Ferencz József püspök, id. Daniel Gábor, Sándor Mózes, Dr. Bedő Albert, Péter Andorné és ifj. Barta Ferencné gyűjtése folytán a h-városfalvi nők 50—50 kor. Ferenyel Ágnes és Czirmaj Zsuzsika 25 kor. A h-jánosfalvi egyházközségben rendezett a

2 dik gyűjtés alkalmával adakoztak: A jánosfalvi egyházközség 20 kor. Ürmösi Károly, Kis György 1—1 kor. Mezei Mózes 60 fill. László Károly 40 fill. Lajos Mihály, Barabás Aron, Sándor András, Kanela Miklós, Fabncz János, Csoma József 20—20 fill. gabonában: Mezei Dénes, Balog András, Mezei Hektor, Benedek Mózes 56—56 fill. ifj. László Dénes, Márkos Ferenc, Sárdi Mózes 48—48 fill. Vas László András, id. Sándor András, Bálint Zsigmond, Vas András, László Albert, László Miklós, Márkos József, 32—32 fill. Szabó Andor, László Aron, Kelemen Lőrinc 24—24 fill. Kelemen Mózes, Mezei Domokos, Jobb János, ifj. László András, Márkos András, Cseke András, László Mózes, László Bálint, László György, Szász János, id. László András, Péter József, Vas József, László Sándor, Szász Mózes, Jobb Ferenc, Sándor Ferenc, Vas Dénes, Csoma Zsigmond, Czerják János, László Mózes Kis Béni 16—16 fill. Varga Mózes Fekete Pál, Varga András, Kelemen Juliska, Hegyi József, Benedek Ferenc, Forró András, László Hektor, Kovács Péter, Vas Mózes, László Lőrinc, Sándor Zsigmond, Gered János, id. Benedek Ferenc, id. Kelemen Mózes, Hegyi Mózes 8—8 fill. Darkó Pál 1 kor. 62 fill. értéket. Együtt 42 kor. Vári Albert, utján özv. Szakács Imréné 20 kor. Az I—XLIX közlemény összege 11,498 kor. 34 fill. E közlemény összege 337 kor. összesen 11,835 kor. 34 fill.

KÖZIGAZGATÁS

— **A jegyző lakása.** (Közig. bir. 1565—905. sz.) Olyan községben, ahol több jegyzői állás van, az első vagy főjegyzőt illeti csak meg a törvény alapján feltétlenül a községgel szemben a lakáshoz való igény s ezen az 1904. évi XI. törvényeikk nem változtatott.

— **Az új képviselőtestület.** (Közig. bir. 2844—1905. sz.) Az általános községi tisztújítás az új képviselő testület közreműködésével tartandó meg.

CSARNOK.

— **Küzdelem az alkoholizmus ellen.**

Írta: tarcsafalvi Pálffy Aladár.

(Folytatás.)

De hát micsoda verekedések, késelések történnek az alkohol hatása alatt? Hiszen mindenki igaznak, Herculesnek képzei magát, ha néhány pohár merget lenyelt. Mindenki csallhatatlan és mindenki elakarja hitetni azt s a vége verekedés és késelés.

Hány családot tett tönkre már, hány szerető férjet és nőt választott el egymástól, hogy aztán az ősi birtok gazdát cseréljen s a volt gazdája haladjon lefelé, a züllés útján. Így megy tönkre a székely nép, hogy ősei földjén más legyen az ur, ha még idejében észre nem tér. Eluszik a vagyon, oda a becsület s mikor már mindenből kifogyott, mikor kikerült már az u'cára, mikor tönkre tette magát és családját, vagy kötél, vagy golyó, vagy a kivándorlás áll előtte. Hej pedig ha idejében gondolkoznék meg, de boldogul élhetne kicsiny ősi birtokán, melyet már sajátja képpen szánhat egy idegen polgártárs, míg ő idegenbe turja másnak a földjét, s nem ritkán a volt sajátját — másnak parancsára. Hány és hány szomorú példa van erre? Csak látni

kell, s a kép valóban szomorú.

Hány derék uri embert, hivatalnokot tett tönkre, tett sikkasztóvá az alkohol? Hányan és hányan bánják a sötét börtönökben, hogy valaha hozzá nyultak a mereghárhoz?

De fölöslegesnek is tartom tovább esetelni, az alkohol nagy mértékben való elvezetene káros hatását, hiszen tudja azt mindenki. Alig hiszem olyan ember legyen, a ki meg ne látott volna a szesz hatása alatt állatokká süllyedt embert, a ki ne látott volna hülyévé, vagy örültté, dühöngővé, változottat. Milyen undorral fordul el tőle még az is, a ki rabja az alkoholnak, hogy másnap őt lássák úgy alá süllyedve. Megborzad az ember, hogy látva és tudva így meg tud feledkezni ember voltáról, hogy korunk férfiaiiban sőt, bocsánat akárhánynőben is kibált az akarat s nem bír egy pohár szesz után magán uralkodni és süllyed lennebb és lennebb. Ugy képelem el a szesz élvezőket, mint a morfinistákat vagy arzén-evőket, vagy meszsze keleten az opium-szivókat. Ha megkóstolta, rabjává lett, és vajmi kevesen vannak azok, akik lebírnák küzdeni szenvedélyüket. Csak az első egy-két pohár kell, a többi jön magától. De vegyük bírálat alá a továbbiakban a kis mennyiségű szesznek, káros hatását, tudományos művek alapján.

(Folyt. köv.)

Társ-szerkesztő és laptulajdonos:

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

NYILT-TÉR.*

Dr Török Pál ügyvédnek!

Őn a „Sz. Ujság“ legutóbbi számában ügyvéd létére durván, alattomosan meggyanúsítja cégünket azért, mert egy vidéki plebános megrendelésére „Luther és Kálvin“ címen egy füzetecskét nyomtatott 500 példányban egy olyan Naptárból, amely az egész országban közkezen forog. Ezt afőbenjáró bünt az önnagy feje, de kis esze nem képes megbocsájtani. Mi nem csodálkozunk ezen; őn se pazarolja koponyájának csekély és különben is értéktelen tartalmát ennek a hatalmas kérdésnek a megoldására, mert ezzel úgy sem tudna megbirkózni ügyvéd létére sem... Ez önnek sok, nagyon sok... Miután egy csepp remény sincs arra, hogy a feje bubján gyéren burjánzott hajszálainak elhullta után is meg tudjon hasonlítani kérdéseket sikerrel oldani, nem is teszünk kísérletet arra, hogy önnek ezt megmagyarázzuk... Csupán azt kérdezzük öntől ügyvéd ur, nem vállalna-e el őn is peres megbízásokat bárkitől is, ha véletlenül akadna olyan szánalmas alak, ki önhöz fordulna azért, hogy az ügyvéd ur fejét silány tartalmával együtt igénybe vegye? Ugy-e elfogadná?... Azt tudjuk, hogy a saját ügyvédi diplomás nevén a székelyudvarhelyi kir. törvényszéknél 4829. p. sz. alatt bejegyzet „székely ecegyára“ egy cseppet sem válogatós a vevőkben. A képzeletbeli peres felek megválogatásában sem lehet tehát olyan ké-

* E rovat alatt közlötték nem vállal felelősséget a szerk.

nyes, mert önnek ez is üzlet... Ugy lát-szik azonban nem akad olyan naiv ember, ki perének védelmét olyan nagy kaliberű emberre bízna, mint ön. Ezért aztán egyéb elfoglaltsága hiányában ilyen fogas kérdésen koptatja esztét... Vigyázzon az Istenért! Mert nem olyan sok van, hogy el ne fogyjon... Ha pedig el találna fogyni, még a főispán sem adhat az e fajta materiából... Az ecetet módjában áll pótolni, ha fogytán van — akár a Küküllőből is. De az eszt... nem lehet pótolni. Azért aztán kár így sejtetni és fitogtatni formátlan fejének belső tartalmát... mert a rendelkezésre álló csekély készlettel csak elijeszti azokat, akik véletlenül önnél keresnének peres ügyeikben védelmet.

Azt azonban mégis megmondjuk önnek, hogy cégünk hivatása az, hogy a nyomdaipar körébe vágó dolgokat bárki-nek kívánságára és rendelkezésére elkészítse és ennek tiszt-

tességgel és becsülettel meg is szokott és meg is tud felelni. Azonban legyen meggyőződve ügyvéd ur, hogy olyan nyomtatványt, mint az ön szerkesztése alatt rugdalódzó „Sz. Ujság“, mely a székely nép becsapására és megtévesztésére van szánva, sem izlésünk, sem hazafias meggyőződésünk nem engedné meg, hogy elkészítsünk.

Betegh Pál és Társa.

Lóeladás.

A székelyföldi miniszteri kirendeltség tulajdonát képező 9 éves angol felvér ménlő szemhiba miatt *e hó 27-én kedden reggel 9 órakor* Székelyudvarhelyen a városház udvarában nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőnek fog eladatni. *A ló nyereg alatt és kocsiban jól jár.* Miután a ló hibája közölve lesz, a lóért az eladó semmiféle szavatosságot nem vállal. Vevő a lovat földöztesre nem használhatja. Bővebb fölvilágosítás Dörner Bela kirend. intézőnél nyerhető.

BRÁZAY FÉLE KÖLNI VIZ

felülmul minden más kölni-viz néven ismert pipere-cikket.

Brázay-sósorszesz - szappan
a legkitünőbb pipere-szappan.

Brázay-sósorszesz
nélkülözhetetlen háziszer.

EGYSZERI átsimítás

SCHICHT-szappannal

(«szarvas» vagy «kules» szappan) pótol
**KÉTSZERI átsimítást közönséges
szappannal.**

Schicht-szappan a legjobb és használatban
a legolcsóbb! 180

Jelszavam: szoliditás, pontosság és
mérsékelt árak!

Új cipészüzlet!

Van szerencsém a helybeli és vidéki közönség tudomására hozni, hogy a barátok templomával átellenben Batthyány-tér 11. szám alatt üzletet nyitottam. Raktárt tartok mindenféle férfi, női és gyermek cipőkben. Rendelésre a legjobb anyagból olcsó árban pontosan szolgállok.

Teljes tisztelettel:
Szőcs Gergely.

Baross, Bcrszéki és Kászoni vizek!

Üzletáthelyezés!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szíves tudomására adni, hogy üzletemet áthelyeztem az alsó piactérre, az ujonnan épült

Frölichné-féle üzlethelyiségbe

hol egyszersmind nagyon szép raktárt rendeztem be mindennemű fűszerárúkbán, porcellán, üveg, gyermek-játék, diszműárú, függő, fali és asztali lámpákban. Amidőn kérem a nagyérdemű közönség szíves pártfogását, ígérem, hogy igyekezni fogok minden esetben igen tisztelt vevőimet a legjobban és legolcsóbban kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

SZENTPÉTERY GERGELY.

Államilag ólomzárolt lucerna és lóhere magvak. Valamint baltacin-, répa- és fűmagvak. Valódi erfurti konyha-, kerti- és virágmagvak a legjobb minőségben a legolcsóbb áron.

Mindig friss fűszerárú!

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Felgyülemlett hibátlan 2—7 méter hosszú

maradékok,

flanelek, tenniszszövetek, Barchent 12 kr mtrkint, cöppe-rek, kretonok 16 kr méterenként, schifonok igen jó 18, 22 kr méterenként.

Férfi-ruha posztómaradékok egy és fél métertől három és fél méter hosszú drbokban 95 kr métere.

Szőttes-maradékok igen szép 16 és 20 kr méterenként.

Legolcsóbb árak!

Nagy választék nyakkendők- és kalapokban.

Videkre utatvél mellett küldetnek.

Gyertyántty J. fiai vasnagyszerkedésében Székelyudvarhelyen.

Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban

Eladó a Bem-utca 17. szám a. emeletes kőház külön udvarral. Értekezhetni: Szakács Károlynál.

Eladó trágya. Mintegy 50 székényi jól érett trágya eladó Haurik Alfréd sörgyárosnál Székelyudvarhelyt.

Aki gyorsan és előnyösen házát birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar, **Aki** bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o o **Aki** lakást, üzletet, birtokot stb. bére venni vagy adni kíván, o o o o o o **biztosan és leggyorsabban elérheti célját, ha igénybe veszi**

„SZÉKELY-UDVARHELY”
apró hirdetés rovatát.

FIGYELEM!

A késmárki gyár bejegyzett védjegye.

Megbízható legjobb minőségű hirneves valódi szepességi lenvászon és

damasztáru

minden nagyobb üzletben kapható. Késmárki gyártmány csak az, mely ezen védjeggyel van ellátva.

HAZAI IPAR!

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller pótléka

egy régióknak bizonyult háziszert, mely már több mint 36 év óta legjobb fájdalomcsillapító szertnek bizonyult **köszvény**nél, **csúznál** és **meghúzó** esetén bedörzsölés-képpen használva.

Figyelmeztetés. Súlyos hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, a mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben 80 fillér, 1 kor. 40 f. és 2 korona és ügyszólván minden gyógyszerárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapesten.

Richter gyógyszerháza
az „Arany oroszánhoz”, Prágában.
Elisabethstrasse 5 neu. Mindennapi szétküldés.

KÉRJEN

csak

Seller és Kary féle

legjobb tisztítószer minden lábbelihez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcalf, oscar, chevreaux és akkorpőhöz. Bécs, XII/I

Modern kárpitos

és díszítő

SZÉKELYUDVARHELY.

A tavaszi idény és költözködések alkalmából van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy mindennemű szakmámba vágó munkákat u. m.: selyem és szalon garnitúrákat, szőnyeg- és ebédldíványokat, török heverőket, matrácokat a legfinomabb kivitelben izlésesen és a legolcsóbb árak mellett készítek.

Függöny felrakást és modern draperiákat, díszítéseket, valamint butor be- és kicsomagolást jutányos áron vállalom el.

Molytól megtámadott butorszővegek kitisztítását felelősség mellett vállalom el.

A n. é. közönség szíves pártfogását tisztelettel kéri

Stern J.

Kossuth-utca 16.

A MIKOR A KERESKEDŐ pihen, helyette a reklám dolgozik.

CARNEGIE

A SZÉKELY-UDVARHELY hirdetése a leg-eredményesebb.

A tisztelt háziasszonyoknak

legmelegebben ajánljuk a

valódi : Franck: kávé-pótlékot

mint legjobb pótkávét,

belföldi nyersanyagból gyártva

Franck Henr. fiai

honi gyárában

Kassán.

Védjegy.

D X 6938 N. 05 L.

J. W. L.

**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET**

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

**KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

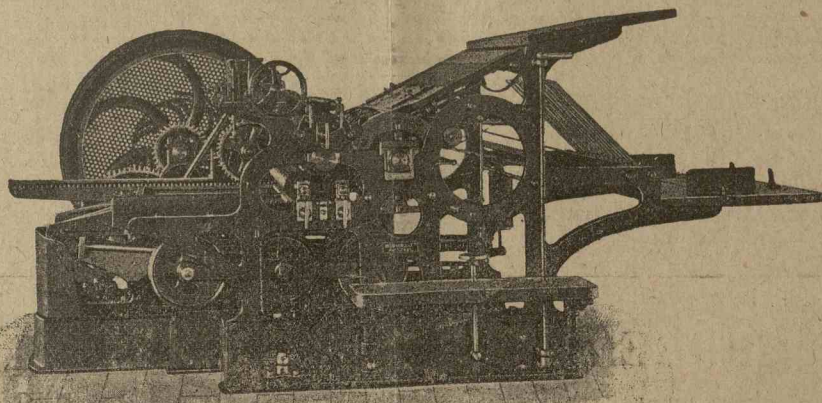
Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

nyomtatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve!

Egyleteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás! Egyházi, iskolai, szolgabírói, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfelszámítás nélkül megrendelhetők.

Zeneművek
papir-, író- és rajzserek

nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodaberen-
dezések mérsékelt árak mellett.
Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY

legelterjedtebb függetlenségi lap
szerkesztősége és kiadóhivatala.